

Til: Stortingets Finanskommité

Høringsinnspill om statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet 2017

Forum for Utvikling og Miljø (ForUM), et nettverk av 50 norske organisasjoner, takker for muligheten til å gi innspill til statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet for 2017.

I fjor vedtok verdens ledere og Stortinget tre viktige avtaler for jordas framtid: Klimaavtalen i Paris og en ambisiøs Agenda 2030 – FNs bærekraftsmål og Addis Abeba Action Agenda om Finansiering for utvikling (FFD). Sivilsamfunnet er partnere og pådrivere for å omsette ord til handling. Under ser vi på hvordan forpliktelsene for 2016-2030 gjenspeiles i budsjettet for 2017. Se også vår tverrfaglige [innspillsrapport med forslag til hvordan alle 17 bærekraftsmål kan nås med og i Norge](#) innen 2030.

1) FNs bærekraftsmål i nasjonalbudsjettet:

Norges oppfølging av FNs bærekraftsmål (SDGene) står omtalt i nasjonalbudsjettet, i kapittel 7, og også i individuelle proposisjoner. Vi er glade for at SDGene nå er inne i budsjettet. Det kan imidlertid gjøres tydeligere og mer oversiktlig i framtidig rapportering hvor i statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet de ulike konkrete tiltakene for oppnåelse av SDGene omtales.

Vi er også positive til at statsministeren leder FNs pådrivergruppe, at Norge var blant de første landene som rapporterte til FN, og at ulike departementer har fått ansvar for ulike SDGer – forhåpentligvis snart med kontaktpersoner/postkasser i alle departementene.

Mens Norge ligger godt an til å nå mange av SDGene har vi utfordringer med å nå andre, særlig – men ikke utelukkende - på miljøområdet. Et grønt skifte trengs. Etter vårt syn framgår det ikke klart hvordan regjeringen skal lykkes med dette. Eksempler:

- Når det gjelder SDG 12 om **bærekraftig produksjon og forbruk** vedgår regjeringen at Norge har utfordringer med å redusere matsvinn, men understreker ellers at «*Noreg har omfattande lovverk og verkemiddel for å sikre god forvaltning av fornybare og ikkje fornybare naturressursar på land og til havs og fremje ein meir effektiv ressursbruk, i tråd med mål 12*»¹ Imidlertid er Norge blant landene som langt overgår jordens tåleevne, ifølge WWFs beregninger av økologisk fotavtrykk. Skal alle ha samme forbruk av naturressurser som en gjennomsnittsnordmann trengs mer enn to jordkloder.
- På SDG 13 om **klima** trekker regjeringen fram at «*Norge er blant landene som har lavest utslipp av klimagasser per produsert enhet*»². Imidlertid nevner ikke regjeringen at norske klimautslipp øker. Analyser fra ForUMs medlemmer og fra forskere, deriblant ved [CICERO](#), viser at Norges klimaforpliktelser ikke er i nærheten av å innfris med årets budsjett.

¹ Klima- og Miljødepartementets Prop. 1 S (2016 –2017) Side 34

² Meld. St. 1 (2016 –2017) Nasjonalbudsjettet 2017 , side 155

- På SDG 14 om **hav** er vi positive til regjeringens havinitiativ på bl.a. marin forsøpling og nye midler til havbistand, men det er ikke klart for oss hva som skal gjøre i Norge på f.eks. marint vern. Vi frykter at den viktige havsatsingen kan undergraves f.eks. ved dumping av miljøfarlig gruveavfall i Førdefjorden i strid med miljøfaglige råd, og ved åpning for oljeleting i sårbare områder ved Vesterålen og Senja på tvers av samarbeidsavtalen med Venstre og KrF.
- Om **energi** (SDG 7) står det at målet «*enten er oppnådd nasjonalt eller i tråd med norsk politikk og nasjonale mål*»³. Den problematiserer ikke hvordan olje-Norge bidrar til klimaproblemet. Heller ikke i rapport til Stortinget om samstemt politikk for utvikling 2016 (Utenriksdepartementets prop. 1 kapittel 13) synliggjøres slike interessekonflikter: Regjeringen rapporterer der kun på SDG 16 om fredelige, rettferdige og inkluderende samfunn.

Vår generasjon er den første som kan utrydde ekstrem fattigdom på en bærekraftig måte og stanse klimaendringene før det er for sent. Det forplikter. Det krever framtidsrettet omstilling, politisk vilje, samstemthet, helhetlig tenkning, langsiktighet, bredt samarbeid og en plan. Vi har ingen planet B. På dette grunnlaget utarbeider land som Sverige, Tyskland og Finland nasjonale handlingsplaner for å sikre at de når målene.

ForUM anmoder derfor komiteen om å be regjeringen om å:

- **Konsultere Stortinget og sivilsamfunn for å utarbeide en nasjonal handlingsplan med klare tiltak for hvordan SDGene skal oppnås trinnvis til 2030, og sikre en bred og mer stabil politisk forankring og langsiktighet**

2) Finansiering for bærekraftig utvikling

Som et av verdens rikeste land kan Norge bidra betydelig til bærekraftig utvikling både hjemme og ute. Ansvarlig næringsvirksomhet, tiltak mot skatt- og kapitalflukt og bistand er nødvendig for å finansiere bærekraftsmålene, som det framgår av Addis-avtalen om Finansiering for utvikling som Norge tilrettela for, samt SDG 17.

Ansvarlig næringsliv:

Vi er enig med regjeringen i at næringslivet spiller en viktig rolle for å skape anstendige jobber og sikre bærekraftig utvikling. For å sikre dette, en «race to the top» – og ikke det motsatte – bør regjeringen aktivt bidra til ansvarlige investeringer blant annet gjennom SPU og statseide selskaper, samt gjøre det lettere og mer lønnsomt å velge grønne, bærekraftige løsninger. Det krever blant annet en god balanse mellom gulrot og pisk.

ForUM anmoder derfor komiteen om å be regjeringen om å:

- sikre at SPU kan investeres i unotert infrastruktur som fornybar energi
- sikre at investeringer er ansvarlige og følger OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper, FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, og ILOs agenda for anstendig arbeid

³ Meld. St. 1 (2016 –2017) Nasjonalbudsjettet 2017, s. 153

Tiltak mot skatt- og kapitalflukt:

Større åpenhet både fra myndigheter og næringsliv er nødvendig for å bekjempe skatt- og kapitalflukt som tapper rike og fattige land for milliarder som kunne finansiert utdanning, skole og jobber, og motvirket den økende ulikheten som også omtales nasjonalbudsjettets kapittel 7. Som regjeringen påpeker bistår Norge andre land i å styrke styresett, drive inn skatteinntekter samt forvalte og fordele dem bedre. Imidlertid ser regjeringen ut til å være mindre tydelig på hvordan den sikrer større åpenhet og rapportering fra næringslivet, og hva den gjør for å få et bedre globalt skattesamarbeid for å utvikle felles normer og regler som hindrer ulovlig kapital- og skatteflukt.

I Stortingets anmodningsvedtak fra juni 2015 ble regjeringen bedt om å «gjennomgå effekten av forskriften for LLR-rapportering målt mot Stortingets målsetting om å synliggjøre uønsket skattetilpasning og sikre at relevante opplysninger knyttet til LLR-rapporteringen fra datterselskaper og støttefunksjoner i tredjeland fremkommer i regnskapet». Samme dag ba også Stortinget om opprettelse av et offentlig eierskapsregister. Det er gledelig, og det haster med å følge opp disse viktige vedtakene som kan gi gode verktøy mot skatteunndragelser. Finansdepartementet sendte nylig ut på høring forslag til enkelte endringer i forskriften om land-for-land-rapportering (LLR), med skritt i riktig retning, men så vidt vi kan se omfattes ikke alle sektorer og støttefunksjoner/skatteparadiser.

I tillegg etterlyser vi grep for å styrke den internasjonale innsatsen for å bygge sterkere globale normer og for bedre regulering og tetting av smutthull for å bekjempe skatt- og kapitalflukt.

Forum for Utvikling og Miljø anmoder derfor komiteen om å be regjeringen om å:

- Styrke forskriften om land-for-land-rapportering som bør gjelde for alle sektorer, land og jurisdiksjoner (inkludert skatteparadiser) og gjøres offentlig tilgjengelig.
- Sikre at norsk virksomhet – inkludert Norfund og SPU – ikke bruker skatteparadiser
- Norge bør opprette register for egentlig eierskap for å få innsyn i hvem som er de fysiske personene som kan holdes til ansvar, og jobbe for globale normer for dette

Bistand:

Regjeringens forslag til bistandsbudsjett for 2017 utgjør 1% av Bruttonasjonalinntekt (BNI), hvorav 10,9% til flykningtiltak i Norge. ForUM er positiv til 1% og at støtten til sivilsamfunnsorganisasjoner ikke er foreslått drastisk kuttet som i fjor. Imidlertid advarer vi mot utvanning av bistanden, og mener viktige tiltak som nasjonale flykningkostnader må tas utenom.

Vi anmoder derfor komiteen om å be regjeringen om å:

- Sikre uavhengig gjennomgang av samstemt politikk for utvikling for å bedre effektivitet og koherens ved at de ulike politikkområdene drar mest mulig i samme retning
- Sikre at bistanden ikke utvannes. Viktige tiltak som nasjonale flykningkostnader bør tas utenom

3) Slik kan Norge nå klimamålene i Parisavtalen:

Til tross for farlige klimaendringer øker norske utslipp. Climate Action Tracker rangerer Norges klimamål på 40% utslippsreduksjon innen 2030 som «medium», som *ikke* gjør oss i stand til å begrense global oppvarming til 1,5-2°C. Dette er ikke i tråd med Norges rettmessige ansvar, gitt vår enorme oljerikdom.

Forum for Utvikling og Miljø anmoder derfor komiteen om å be regjeringen om følgende:

- At Norges klimamål styrkes betraktelig, i tråd med vitenskapelige anbefalinger for å unngå oppvarming på over 1,5°C.
- Så mye som mulig må gjøres hjemme, i tillegg til bidrag utenlands, uten offsetting. Implementeringen må begynne nå, vi kan ikke vente på EU-avtale: Dtetaljene kan forhandles i EU frem til 2021, mens et karbonbudsjett med 66% sjanse for å holde global oppvarming under 1,5 grader med dagens utslipp vil være oppbrukt om 4 år.
- Norge trenger ny energipolitikk og ambisiøs klimalov som langsiktig klimastrategi.
 - Det grønne skiftet må innebære en omlegging fra fossil til fornybar energi.
 - Klimaloven må ha sektorvise, årlige karbon-budsjett mot et fossilfritt Norge i 2040.
 - Subsidier til oljesektoren må fjernes.
 - Vi trenger handlingsplan for infrastrukturbygging for en utslippsfri transportsektor
 - krav om klimahensyn i alle offentlige anskaffelser,
 - tydeligere og mer ambisiøse strategier for teknologier som havvind og solenergi,
 - elektrifisering av petroleumsproduksjonen,
 - avlysning av 23. og 24. konsesjonsrunde, og ingen ny lete- og boreaktivitet etter olje og gass på norsk sokkel.

Regnskogbevaring må komme i tillegg til, ikke i stedet for, tiltak for å redusere/fjerne fossilutslipp. REDD+ må ikke inkluderes i en markeds mekanisme under Paris-avtalen. I praksis ville dette innebære at hvert eneste tonn med utslipp som kuttes i regnskogen fører til at det slippes ut ett tonn mer et annet sted. Det er det ikke plass til i et karbonbudsjett for 1,5 eller 2°C. Hvis skogen senere skulle gå tapt, ender vi dessuten opp med doble utslipp.

Norges bidrag til klimafinansiering i utviklingsland står ikke i forhold til Norges historiske ansvar eller økonomiske kapasitet. Klimafinansieringen som helhet må økes til det nivået de rike landene har forpliktet seg til.

ForUM anmoder derfor komiteen om å be regjeringen om følgende:

- Gå inn for økende klimafinansiering i årene som kommer, med mål om 1 % av BNI til klimatiltak i utviklingsland fra 2020, i tillegg til tradisjonell bistand.

Vi takker finanskomiteen for oppmerksomheten og ønsker dere lykke til.